GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2016 m. liepos 21 d.[1]

Byla C-156/15

Private Equity Insurance Group SIA
prieš
Swedbank AS

(Augstākā tiesa (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Teisės aktų derinimas — Finansų rinkų integravimas — Susitarimai dėl finansinio įkaito — Direktyva 2002/47/EB — Taikymo sritis — Sąvokos „susitarimas dėl finansinio įkaito“ ir „atitinkami finansiniai įsipareigojimai“ — 2 straipsnio 1 dalies a ir f punktai — Finansinio įkaito pateikimas — Sąvokos „finansinio įkaito valdymas“ arba „finansinio įkaito kontrolė“ — 2 straipsnio 2 dalis — Tam tikrų bankroto nuostatų netaikymas — 4 ir 8 straipsniai — Atsiskaitomosios banko sąskaitos sutartis, kurioje numatyta finansinio įkaito bankui sąlyga“

Įžanga

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą leidžia Teisingumo Teismui pirmą kartą pareikšti nuomonę dėl Direktyvoje 2002/47/EB[2] nustatytos suderintos tvarkos, taikomos susitarimams dėl finansinio įkaito.

2. Pateikiant finansinius įkaitus (sudarytus iš pinigų arba finansinių priemonių) skatinamas finansų rinkų stabilumas, nes galima sumažinti sandorių riziką. Taigi Direktyva 2002/47 – tai svarbi šių rinkų integravimo priemonė, kurią taikant supaprastinamas susitarimų dėl finansinio įkaito sudarymas, apribojami su šiuo sudarymu susiję formalumai ir numatoma, kad šiems susitarimams netaikomos tam tikros valstybių narių nacionalinės teisės bankroto nuostatos[3].

3. Šis ginčas, susijęs, be kita ko, su susitarimo sąlygos, pagal kurią numatytas einamojoje sąskaitoje laikomų lėšų įkeitimas bankui, galiojimo užginčijimu, suteikia Teisingumo Teismui galimybę patikslinti Direktyvos 2002/47 taikymo sritį ir apskritai išnagrinėti, kaip šia direktyva suderinami argumentai, susiję su rinkos efektyvumu, ir argumentai, susiję su susitarimo šalių ir trečiųjų asmenų teisiniu saugumu.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2002 m. birželio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl susitarimų dėl finansinio įkaito (OL L 168, 2002, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 10 sk., 3 t., p. 89).

3 — Žr. Direktyvos 2002/47 7 ir 9–12 konstatuojamąsias dalis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

4. Direktyvos 2002/47[4] 1 straipsnio „Objektas ir taikymo sritis“ 4 ir 5 dalyse nustatyta:

„4.

a) Pateikiamas finansinis įkaitas turi būti sudarytas iš pinigų arba finansinių priemonių.<…>

5. Ši direktyva taikoma finansiniam įkaitui, kai tik jis pateikiamas ir jeigu jo pateikimas gali būti įrodytas raštu.

Finansinio įkaito pateikimo įrodymas turi sudaryti galimybę identifikuoti tą finansinį įkaitą, kuriam tas įrodymas taikomas. Šiuo tikslu pakanka įrodyti, kad įkaitas nematerialiais vertybiniais popieriais buvo įskaitytas į atitinkamą sąskaitą ar sudaro joje kreditinį likutį ir kad piniginis įkaitas buvo įskaitytas ar sudaro kreditinį likutį nurodytoje sąskaitoje.

<…>“

5. Šios direktyvos 2 straipsnyje „Apibrėžimai“ nustatyta:

„1. Šioje direktyvoje naudojamų sąvokų apibrėžimai:

a) „susitarimas dėl finansinio įkaito“ reiškia susitarimą dėl finansinio įkaito, pagal kurį perleidžiama nuosavybės teisė, arba susitarimą dėl finansinio įkaito, kuris pateikiamas kaip prievolės įvykdymo užtikrinimas, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra susieti pagrindiniu susitarimu, ar bendrosiomis sąlygomis ir terminais;

<…>

c) „susitarimas dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo“ reiškia susitarimą, kuriuo įkaito davėjas pateikia finansinį įkaitą kaip užtikrinimą įkaito gavėjui ar jo naudai ir pagal kurį, nustačius teisę į prievolės įvykdymo užtikrinimą, visa arba tinkama nuosavybės teisė į finansinį įkaitą arba visos jo naudojimo teisės lieka įkaito davėjui;

d) „pinigai“ reiškia pinigus, įskaitytus į sąskaitą bet kuria valiuta, ar kitas tapačias teises reikalauti pinigų išmokėjimo, tokius kaip pinigų rinkos depozitus;

<…>

f) „atitinkami finansiniai įsipareigojimai“ reiškia tokius įsipareigojimus, kuriuos užtikrina susitarimas dėl finansinio įkaito ir kurie suteikia teisę reikalauti išmokėti pinigus ir (arba) pateikti finansines priemones.

<…>

4 — Klostantis pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms buvo taikomos Direktyvos 2002/47 nuostatos, galiojusios iki pakeitimų, padarytų 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/44/EB, i**š dalies keičiančia Direktyvos 98/26/EB dėl atsiskaitymų baigtinumo mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose ir Direktyvos 2002/47/EB dėl susitarimų dėl finansinio įkaito nuostatas dėl susietųjų sistemų ir kredito reikalavimų** (OL L 146, 2009, p. 37).

2. Šioje direktyvoje nuorodos į pateiktą finansinį įkaitą arba į finansinio įkaito pateikimą prilygsta nuorodoms į tą finansinį įkaitą, kuris buvo duotas, perduotas, laikomas, užregistruotas ar kitais būdais priskirtas tam, kad būtų įkaito gavėjo ar asmens, veikiančio įkaito gavėjo vardu, valdomas ar kontroliuojamas. Visos substitucijos teisės ar teisė atsiimti finansinio įkaito perteklių finansinio įkaito davėjo naudai nepažeidžia finansinio įkaito, pateikto įkaito gavėjui, kaip numatyta šioje direktyvoje.“

6. Direktyvos 2002/47 4 straipsnyje „Susitarimo dėl finansinio įkaito vykdymas“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, kilus vykdymo įvykiui, įkaito gavėjas galės realizuoti bet kokį finansinį įkaitą, pateiktą pagal sutartį, ir, priklausomai nuo sutartų sąlygų, įgyvendinti susitarimą dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, šiais būdais:

<…>

b) pinigus įskaitant ar panaudojant juos apmokėti skoloms, kylančioms iš atitinkamų finansinių įsipareigojimų.

<…>

4. Šio straipsnio 1 dalyje minėti finansinio įkaito realizavimo būdai, priklausomai nuo susitarime dėl finansinio įkaito sutartų sąlygų, negali būti vykdomi netenkinant tokių reikalavimų:

a) apie ketinimą parduoti turėjo būti pranešta iš anksto;

b) pardavimo sąlygos turi būti patvirtintos teismo, valstybės pareigūno ar kito asmens;

c) turi būti parduota viešame aukcione ar kitokiu nustatytu būdu; arba

d) turi būti pasibaigęs papildomas laikotarpis.

5. Valstybės narės turi užtikrinti, kad susitarimas dėl finansinio įkaito gali būti vykdomas nustatytomis sąlygomis, nepaisant įkaito davėjo ar įkaito gavėjo likvidavimo ar reorganizavimo proceso pradėjimo ar tęsimo.

<…>“

7. Direktyvos 2002/47 8 straipsniu yra ribojamas valstybių narių tam tikrų nacionalinės teisės bankroto nuostatų taikymas [5].

Latvijos teisė

8. Direktyva 2002/47 į Latvijos teisę perkelta *Finanšu nodrošinājuma likums* (Finansinio įkaito įstatymas).

Pagrindinė byla

9. 2007 m. balandžio 14 d. *Izdevniecība Stilus SIA*, kurios teises ir pareigas perėmė *Private Equity Insurance Group SIA*, sudarė tipinę atsiskaitomosios sąskaitos sutartį su *Swedbank AS*.

5 — Šio straipsnio necituoju viso, kaip ir tos pačios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies e punkto ir 3 straipsnio, nes šios nuostatos, nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jas ir nurodė, neturi tiesioginės reikšmės atsakymui į prejudicinius klausimus, kurį siūlau pateikti.

10. Šios sutarties 3.9 sąlyga suformuluota taip:

„Kliento Sąskaitoje esančios ar būsiančios lėšos pateikiamos Bankui kaip finansinis įkaitas, kuriuo užtikrinami visi Banko reikalavimai. Jei Klientas neužtikrina Sąskaitoje mokėjimui atlikti būtinų lėšų ir visais kitais atvejais, kai pagal Sutartį ar kitas su Banku sudarytas sutartis, taip pat bet kuriuo kitu teisėtu pagrindu atsiranda Banko skolinis reikalavimas klientui, Bankas turi teisę patenkinti tokį reikalavimą realizuodamas finansinį įkaitą, t. y. Bankas turi teisę, iš anksto neįspėjęs Kliento, nurašyti iš Sąskaitos (pervesti) mokėtiną sumą. <…>“

11. 2010 m. spalio 25 d. paskelbtas *Izdevniecība Stilus* bankrotas. Vėliau bankroto administratorius sudarė naują atsiskaitomosios sąskaitos sutartį su identiška finansinio įkaito sąlyga.

12. 2011 m. birželio 8 d. *Swedbank* iš *Izdevniecība Stilus* atsiskaitomosios sąskaitos nuskaitė 192,30 latų (apie 274 EUR) kaip komisinį mokestį už sąskaitos aptarnavimą, apskaičiuotą už laikotarpį iki bankroto paskelbimo.

13. Ieškovė pagrindinėje byloje, atstovaujama bankroto administratoriaus, teisme pareiškė ieškinį prieš *Swedbank* dėl šios sumos grąžinimo, remdamasi nacionalinėje teisėje įtvirtintais vienodo požiūrio į kreditorius vykstant bankroto procedūrai principais ir draudimu atskiram kreditoriui atlikti veiksmus, kuriais daroma žala kitiems kreditoriams.

14. Latvijos teismai (pirmosios instancijos ir apeliacinis) ieškinį atmetė, remdamiesi nacionalinėmis nuostatomis, kuriomis buvo perkeltas Direktyvos 2002/47 8 straipsnis ir pagal kurias finansiniams įkaitams bankroto teisė netaikoma.

15. Augstākā tiesa (Aukščiausiasis Teismas, Latvija), nagrinėjančiam bylą kasacine tvarka, kyla abejonių dėl šių nacionalinių nuostatų taikymo srities ir jų atitikties Latvijos Konstitucijoje įtvirtintam lygybės principui. Jis mano, kad iki galimo kreipimosi į *Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas, Latvija) reikia išsklaidyti abejones, susijusias su Direktyvos 2002/47 aiškinimu.

16. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nacionalinės teisės aktuose, kuriais reglamentuojami finansiniai įkaitai, yra numatyta absoliuti finansinio įkaito gavėjo pirmumo teisė kitų kreditorių atžvilgiu, net jei yra privilegijuotųjų reikalavimų, kaip antai valstybės arba darbuotojų reikalavimų. Jam kyla klausimas, ar atsižvelgiant į Direktyvos 2002/47 tikslus tokia pirmumo teisė yra pateisinama.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar Direktyva 2002/47 taikoma įkaitui, pateiktam atsiskaitomojoje sąskaitoje, kuri nėra naudojama dalyvaujant Direktyvoje 98/26/EB [6] nurodytose vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose. Be to, jam kyla abejonių dėl Direktyvos 2002/47 3 ir 8 straipsnių aiškinimo – jis klausia, ar finansiniam įkaitui taikoma pirmumo teisė atitinka šia direktyva siekiamą tikslą, palyginti su visais kitais užtikrinimo būdais, be kita ko, įrašytais į tokį registrą kaip hipoteka.

6 — 1998 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl atsiskaitymų baigtinumo mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose (OL L 166, 1998, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 3 t., p. 107).

Prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

18. Šiomis aplinkybėmis *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2002/47 4 straipsnio nuostatas dėl finansinio įkaito naudojimo, atsižvelgiant į jos 1 ir 4 konstatuojamąsias dalis, reikia aiškinti taip, kad jos taikomos tik sąskaitoms, kurios skirtos naudoti atsiskaitymams dalyvaujant vertybinių popierių atsiskaitymų sistemoje, ar taip, kad jos taikomos bet kuriai banke atidarytai sąskaitai, įskaitant atsiskaitomąją sąskaitą, kuri nenaudojama atsiskaitymams sudarant vertybinių popierių sandorius?

2. Ar Direktyvos 2002/47 8 ir 3 straipsnių nuostatas, atsižvelgiant į jos 3 ir 5 konstatuojamąsias dalis, reikia aiškinti taip, kad šia direktyva siekiama garantuoti kredito įstaigoms itin palankų pirmumo teisę suteikiantį režimą jų klientų bankroto atveju, ypač palyginti su kitais jų kreditoriais, kaip antai darbuotojais dėl su darbo užmokesčiu susijusių reikalavimų, valstybe dėl mokestinių reikalavimų ir pirmumo teisę turinčiais kreditoriais, kurių reikalavimai užtikrinti garantija, kuria viešai pasitikima?

3. Ar Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 2 dalies e punktą reikia laikyti minimalaus, ar visiško suderinimo nuostata? Kitaip tariant, ar reikia suprasti, kad pagal ją valstybė narė gali šią nuostatą taikyti subjektams, kurie aiškiai nepatenka į direktyvos taikymo sritį?

4. Ar Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 2 dalies e punktas yra tiesiogiai taikoma norma?

5. Jei Direktyvos 2002/47/EB tikslas ir taikymo sritis yra siauresni nei nacionalinio įstatymo, kurio priėmimas formaliai pagrįstas įsipareigojimu perkelti direktyvą į nacionalinę teisę, faktinis tikslas ir taikymo sritis, ar galima naudotis minėtos direktyvos išaiškinimu, siekiant pripažinti, kad tokia nacionaliniu įstatymu pagrįsta sąlyga, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, dėl finansinio įkaito negalioja?“

19. 2015 m. kovo 11 d. sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2015 m. balandžio 1 d. Pastabas raštu pateikė atsakovė pagrindinėje byloje, Latvijos, Ispanijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, taip pat Europos Komisija.

20. Šios šalys ir suinteresuotieji asmenys, taip pat ieškovė pagrindinėje byloje dalyvavo 2016 m. gegužės 11 d. posėdyje.

Vertinimas

Dėl pirmojo klausimo

Pirminės pastabos

21. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Direktyva 2002/47 taikoma įkaitui, kurį sudaro pinigai atsiskaitomoje sąskaitoje ir kuris apima visas banko reikalavimo teises sąskaitos turėtojo atžvilgiu, kai ši sąskaita nėra skirta naudoti dalyvaujant Direktyvoje 98/26 nurodytose mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose.

22. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Direktyvos 2002/47 4 straipsnį, iš pateikto klausimo turinio matyti, kad jis siekia apskritai nustatyti, ar toks įkaitas patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

23. Dėl šio klausimo reikalingas Direktyvos 2002/47 1 ir 2 straipsnių nuostatų, kuriomis nustatoma šios direktyvos taikymo sritis ir apibrėžiamos atitinkamos sąvokos, išaiškinimas.

24. Šiuo aspektu, pirma, reikia išnagrinėti, ar Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 4 dalies a punktas ir 2 straipsnio 1 dalies d ir f punktai turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi tokiam įkaitui, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, jeigu jis nėra susijęs su Direktyvoje 98/26 nurodytomis mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemomis.

25. Antra, reikia patikslinti Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalyje nurodytas finansinio įkaito pateikimo sąlygas, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų nustatyti, ar šioje byloje nagrinėjamas įkaitas buvo pateiktas laikantis šių sąlygų, todėl jam gali būti taikoma šioje direktyvoje įtvirtinta tvarka.

26. Pažymiu, kad nors nacionalinio teismo suformuluotuose klausimuose minėtos Direktyvos 2002/47 nuostatos nėra nurodytos, Teisingumo Teismas aiškiai pasilieka teisę išplėsti prejudicinių klausimų aprėptį, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktų naudingą atsakymą, jeigu tik nepakeičiama pateikto klausimo esmė [7].

27. Manau, kad šioje byloje ši sąlyga tenkinama, nes atitinkamų Direktyvos 2002/47 1 ir 2 straipsnių nuostatų išaiškinimas yra reikalingas tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų nustatyti, ar ginčijamai sąlygai taikoma šioje direktyvoje įtvirtinta tvarka. Be to, Teisingumo Teismas pagrindinės bylos šalims ir kitoms suinteresuotosioms šalims buvo pateikęs klausimą raštu dėl šių nuostatų aiškinimo, taigi jos turėjo galimybę per posėdį tinkamai pareikšti savo nuomonę šiuo klausimu.

Dėl Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 4 dalies a punkto ir 2 straipsnio 1 dalies d ir f punktų aiškinimo

28. Kad būtų atsakyta į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimus, Direktyva 2002/47 įtvirtintos tvarkos taikymo ribas reikia išnagrinėti atsižvelgiant į du aspektus: įkaito dalyką ir atitinkamus užtikrinamus įsipareigojimus.

29. Pirma, dėl įkaito dalyko pažymėtina, kad pagal Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 4 dalies a punktą šioje direktyvoje nurodytas įkaitas turi būti sudarytas iš pinigų arba finansinių priemonių. Sąvoka „pinigai“ Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 1 dalies d punkte apibrėžta kaip reiškianti pinigus, įskaitytus į sąskaitą, ir tapačias teises reikalauti pinigų išmokėjimo [8]. Šis apibrėžimas formuluojamas plačiai ir apima į atsiskaitomąją sąskaitą įneštus pinigus. Be to, jokioje kitoje Direktyvos 2002/47 nuostatoje nėra numatyta, kad ji taikoma tik įkaitams, pateikiamiems dalyvaujant Direktyvoje 98/26 nurodytose mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose.

30. Iš tikrųjų, nors iš Direktyvos 2002/47 1 ir 4 konstatuojamųjų dalių matyti, kad ši direktyva priimta atsižvelgiant į teisines aplinkybes, be kita ko – Direktyvą 98/26, ir nors patirtis parodė, kad naudinga nustatyti bendras taisykles, kuriomis reglamentuojamas įkaitų pateikimas dalyvaujant Direktyvoje 98/26 nurodytose sistemose, šis argumentas savaime neleidžia daryti išvados, kad Direktyva 2002/47 taikoma tik įkaitų pateikimui dalyvaujant minėtose sistemose. Tokios išvados negalima daryti remiantis jokia Direktyvos 2002/47 nuostata. Be to, pagal minėtą 4 konstatuojamąją dalį Direktyvoje 2002/47 numatyta tvarka papildo galiojančius teisės aktus, nes ja reglamentuojami kiti klausimai ir jos nuostatos griežtesnės negu šių teisės aktų.

7 — Be kita ko, žr. 1997 m. kovo 20 d. Sprendimą *Phytheron International* (C-352/95, EU:C:1997:170, 14 punktas).

8 — Taigi negalima naudoti banknotų. Taip pat žr. Direktyvos 2002/47 18 konstatuojamąją dalį.

31. Šį aiškinimą patvirtina parengiamieji dokumentai, iš kurių matyti, jog pasiūlymas, kuriuo remiantis priimta Direktyva 2002/47, buvo pagrįstas argumentu, kad nors Direktyva 98/26 reglamentuojami įkaitai, pateikiami vykdant finansinius sandorius, siekiant skatinti veiksmingai naudoti finansinius įkaitus reikėjo kitų priemonių, kuriomis būtų siekiama didesnės pažangos, nei leido siekti Direktyva 98/26[9]. Taip pat iš Komisijos parengtos Direktyvos 2002/47 perkėlimo vertinimo ataskaitos matyti, kad nors Direktyvoje 98/26 jau buvo numatyta suteikti tam tikrą apsaugą įkaitams, pateikiamiems dalyvaujant šioje direktyvoje nurodytoje sistemoje, Direktyva 2002/47 priimta remiantis būtinybe sukurti visapusiškesnį metodą finansinių įkaitų veiksmingumui, ypač vykdant tarptautinius sandorius, užtikrinti[10].

32. Antra, dėl sąvokos „atitinkami finansiniai įsipareigojimai“ pažymėtina, kad iš Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 1 dalies f punkte pateikto apibrėžimo matyti, jog atitinkami finansiniai įsipareigojimai – tai įsipareigojimai, kurie suteikia teisę reikalauti išmokėti pinigus ir (arba) pateikti finansines priemones ir kuriuos gali sudaryti, visiškai arba iš dalies, dabartiniai ar ateities įsipareigojimai, trečiųjų asmenų įsipareigojimai arba specifinio tipo ar rūšies įsipareigojimai, kurių kai kada gali kilti.

33. Šis apibrėžimas apima pagrindinėje byloje nagrinėjamą situaciją, kai įkaitu užtikrinami visi įkaito gavėjo reikalavimai įkaito davėjui. Iš tiesų iš Direktyvos 2002/47 *parengiamųjų dokumentų* matyti, kad sąvoka „atitinkami finansiniai įsipareigojimai“ turėjo apimti tipo „all monies“ sąlygų, kuriomis įkaito taikymas išplečiamas visiems dabartiniams arba būsimiems įkaito davėjo įsipareigojimams įkaito gavėjui, taikymą[11]. Be to, per posėdį Jungtinės Karalystės vyriausybė pažymėjo, kad tokios sąlygos praktiškai yra plačiai taikomos.

34. Pažymiu, kad iš Direktyvos 2002/47 vertinimo ataskaitos matyti, jog tam tikros valstybės narės numatė, kad tuo konkrečiu atveju, kai įkaito davėjas nėra Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 2 dalies a ir d punktuose nurodytas subjektas[12], įkaitai taikomi tik tam tikriems finansiniams įsipareigojimams. Šiuo klausimu pagal Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms suteikiama teisė perkelti direktyvą, numatant, kad suderinta tvarka taikoma tik šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies a ir d punktuose numatytiems viešiesiems subjektams ir finansų įstaigoms. Tačiau tai, kad valstybės narės pasinaudojo šia galimybe, neturi reikšmės šioje byloje apibrėžiant šios direktyvos taikymo sritį, nes perkeldama minėtą direktyvą Latvijos Respublika nesirėmė Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 3 dalimi.

35. Dėl visų šių priežasčių manau, jog Direktyva 2002/47 negali būti aiškinama taip, kad ji taikoma tik įkaitams, pateikiamiems dalyvaujant mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose. Be to, kaip matyti iš Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 1 dalies f punkto, atitinkami įsipareigojimai apima ne tik įsipareigojimus, susijusius su mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemomis, bet ir, be kita ko, gali apimti visus įsipareigojimus, suteikiančius teisę į pinigų išmokėjimą. Mokestis už atsiskaitomosios sąskaitos aptarnavimą aiškiai priskiriamas prie šių įsipareigojimų kategorijos.

9 — Žr. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl susitarimų dėl finansinio įkaito pasiūlymą (2001 m. kovo 27 d. COM(2001) 168, p. 1). Taip pat atsižvelgiant į Direktyvos 2002/47 perkėlimą į Lenkijos teisę žr. J. Pisuliński „Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego“, *Przegląd Prawa Handlowego* Nr. 6/2005, p. 27.

10 — Žr. Direktyvos dėl susitarimų dėl finansinio įkaito (2002/47/EB) vertinimo ataskaitą (2006 m. gruodžio 20 d. COM(2006) 833 *final*, p. 3). Pažymiu, kad Direktyva 2002/47 taikoma ne vien tarptautiniams sandoriams.

11 — Žr. 2001 m. kovo 27 d. Aiškinamąjį memorandumą COM(2001) 168 dėl 2 straipsnio. Pateikdama pirmąjį pasiūlymą dėl teisės aktų Komisija išnagrinėjo tai, kokiems kredito rizikos tipams taikoma apsauga, ir padarė išvadą, kad sunku ir nėra prasmės skirti įvairius sandorius šiuo aspektu. Žr. Europos Komisijos dokumentą: „Working Document on Collateral: First preliminary draft proposal for a Directive“, 2000 m. birželio 15 d., p. 6, taip pat G. Yeowart „Purpose of the Financial Collateral Directive “, G. Yeowart ir R. Parsons *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016, p. 19.

12 — Iš Komisijos parengtos šios vertinimo ataskaitos matyti, kad Vokietijos teisės aktų leidėjas, be kita ko, numatė, kad jei įkaito davėjas nėra finansų įstaiga, įkaitas gali būti pateiktas tik tais atvejais, kai juo užtikrinami tam tikri konkrečiai apibrėžti finansiniai įsipareigojimai, išskyrus visų pirma įmonėms suteikiamų ilgalaikių piniginių paskolų atvejus (žr. 2006 m. gruodžio 20 d. COM(2006) 833 *final*, p. 9).

36. Galiausiai visos pastabas šioje byloje pateikusios šalys pritaria tokiam plačiam Direktyvos 2002/47 materialinių normų taikymo srities aiškinimui. Per posėdį Komisija, be kita ko, nurodė kad aiškinimas, pagal kurį į šią taikymo sritį patenka visi įsipareigojimai, suteikiantys teisę reikalauti pinigų išmokėjimo, reikalingas siekiant užtikrinti šios direktyvos veiksmingumą, atsižvelgiant į didelę finansų rinkų veikimui svarbių įsipareigojimų įvairovę.

37. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 4 dalies a punktas ir 2 straipsnio 1 dalies d ir f punktai turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi tokiam įkaitui, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, kuris pateiktas įskaičius pinigus į banko sąskaitą ir apima visus banko reikalavimus sąskaitos turėtojui. Klausimas, ar ši sąskaita yra naudojama dalyvaujant Direktyvoje 98/26 nurodytose mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose, neturi reikšmės.

Dėl Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalies aiškinimo

38. Pagal Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 5 dalį ši direktyva taikoma finansiniam įkaitui, kai tik jis pateikiamas ir jeigu jo pateikimas gali būti įrodytas raštu.

39. Šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant į Direktyvos 2002/47 10 konstatuojamąją dalį, pagal kurią taikant šią direktyvą turi būti suderintas rinkos veiksmingumas ir susitarimo šalių bei trečiųjų šalių teisinis saugumas, susitarimams dėl finansinio įkaito netaikant tam tikrų nacionalinėje teisėje numatytų formos reikalavimų [13]. Pagal tą pačią konstatuojamąją dalį taikant Direktyvą 2002/47 šie aspektai suderinami reglamentuojant tik tokius susitarimus dėl finansinio įkaito, kuriuose numatyta „tam tikr[a] nuosavybės teisių atėmimo form[a]“, kitaip tariant finansinio įkaito pateikimas, kai šį pateikimą galima įrodyti raštu.

40. Taigi reikalavimas pateikti įkaitą – tai *quid pro quo* sąlyga tam, kad siekiant rinkos veiksmingumo būtų nukrypta nuo nacionalinėje teisėje numatytų formos reikalavimų [14].

41. Pagal Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalį sąvoka „įkaito pateikimas“ reiškia finansinį įkaitą, kuris buvo duotas, perduotas, laikomas, užregistruotas ar kitais būdais priskirtas tam, kad būtų įkaito gavėjo ar asmens, veikiančio įkaito gavėjo vardu, valdomas ar kontroliuojamas.

42. Ši sąlyga dėl valdymo ar kontrolės įgijimo yra esminis elementas, leidžiantis nustatyti, ar tam tikras susitarimas dėl įkaito patenka į Direktyvos 2002/47 taikymo sritį. Susitarimas dėl įkaito gali būti pripažintas „susitarimu dėl finansinio įkaito“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 2002/47, tik jei pateikiamas įkaitas, taigi įkaito gavėjas gali jį valdyti ar kontroliuoti.

43. Tačiau, išskyrus susitarimus dėl finansinio įkaito perleidžiant nuosavybės teisę, kurie reiškia, kad, nepažeidžiant atpirkimo susitarimų, įkaito gavėjui pereina visiška kaip įkaitas pateiktų finansinių priemonių arba pinigų nuosavybė siekiant užtikrinti atitinkamus finansinius įsipareigojimus [15], dėl sąvokų „valdymo įgijimas“ arba „kontrolės įgijimas“ aiškinimo, kalbant apie pinigus ir finansines priemones, kyla sunkumų. Kai kurie autoriai teigia, kad veikiausiai tai pats prieštaringiausias finansinių įkaitų tvarkos, įtvirtintos Direktyvoje 2002/47, aspektas [16].

13 — Žr. Direktyvos 2002/47 3 straipsnį.

14 — Žr. R. Parsons „Possession“ or „Control“ test to be satisfied when creating a security financial collateral arrangement“; G. Yeowart ir R. Parsons *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016, p. 168.

15 — Žr. Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 1 dalies b punktą.

16 — Žr. R. Parsons, minėtas veikalas, p. 167.

44. Iš Jungtinės Karalystės vyriausybės ir Komisijos pastabų matyti, kad dėl nagrinėjamų reikalavimų taikymo kilo praktinių sunkumų, kuriuos visų pirma parodo du Jungtinės Karalystės teismų sprendimai dėl, be kita ko, termino „kontrolė“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalį, aiškinimo.

45. Byloje *Gray*[17], susijusioje su įkaitu, pateiktu įskaičius pinigus į banko sąskaitą, ginčas buvo dėl klausimo, ar yra tenkinama kontrolės įgijimo sąlyga, jei sąskaita, nors ir valdoma įkaito gavėjo, nėra užblokuojama. Jungtinės Karalystės teismas nusprendė, kad įkaito pateikimas reiškia prielaidą, jog įkaito gavėjas gali sutrukdyti jo davėjui juo disponuoti. Be to, įkaito gavėjas turi vykdyti „teisinę“ įkaito dalyko kontrolę, vien administracinės arba faktinės kontrolės nepakanka. Nagrinėtu atveju šios sąlygos nebuvo tenkintos, nes įkaito davėjas galėjo be apribojimų kreiptis dėl į sąskaitą įskaitytų lėšų atsiėmimo.

46. Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalies aiškinimo problema vėl kilo byloje *Lehman Brothers International (Europe)*[18]. Jungtinės Karalystės teismas pažymėjo, kad Sprendimas *Gray* buvo kritikuojamas, nes, griežtai taikant „teisinės“ kontrolės reikalavimą, į Direktyvoje 2002/47 įtvirtintos tvarkos taikymo sritį negalėtų patekti tam tikros praktiškai naudojamos sutartys, parengtos siekiant jas įtraukti į šią sritį. Pateikęs kritines pastabas šis teismas iš esmės patvirtino požiūrį, kurio buvo laikomasi byloje *Gray*, kiek tai susiję su „teisinės kontrolės“ kriterijumi, ir konstatavo, jog vien administracinės įkaito dalyko kontrolės nepakanka, kad būtų tenkinamas Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas kriterijus, be kita ko, jei įkaito davėjas turi teisę be apribojimų disponuoti atitinkamomis lėšomis.

47. Pagrindinėje byloje Komisija pažymi, kad finansinio įkaito pateikimas reiškia, jog įkaito gavėjas vykdo įkaito dalyko „teisinę kontrolę“, kuri suprantama kaip teisė sutrukdyti įkaito davėjui disponuoti įkaitu. Šiai sąlygai prieštarautų įkaito davėjo teisė be apribojimų atsiimti pinigus iš sąskaitos, kurioje laikomas įkaitas. Per posėdį Komisija patikslino, kad iš esmės palaiko Jungtinės Karalystės teismų poziciją minėtose bylose.

48. Manau, jog argumentai, kuriais remdamiesi Jungtinės Karalystės teismai atmetė teiginį, kad pakaktų vien administracinės įkaito dalyko kontrolės, taip pat turi reikšmės šioje byloje aiškinant Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalį.

49. Iš tiesų, kaip teisingai nurodo Jungtinės Karalystės vyriausybė ir Komisija, reikalavimas, susijęs su įkaito gavėjo įkaito „valdymo ar kontrolės“ įgijimu, nurodytu Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalyje[19], būtų visiškai neveiksmingas, jei būtų aiškinamas kaip apimantis situaciją, kai įkaito davėjas gali ir toliau laisvai juo disponuoti.

50. Pažymiu, kad Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje įteisinami įkaito pateikimo būdai, kai įkaito gavėjui pripažįstama teisė pakeisti įkaitą arba atsiimti jo perteklių. Ir, atvirkščiai, galima daryti išvadą, kad didesnės įkaito davėjui suteiktos teisės reikštų, jog nėra tenkintas reikalavimas dėl įkaito pateikimo.

51. Taigi manau, jog tuo atveju, kai įkaitas pateikiamas įskaitant pinigus į sąskaitą, įkaito gavėjo įgyjamas valdymas ar kontrolė neišvengiamai reiškia, kad jis ne tik faktiškai kontroliuoja sąskaitą, kurioje laikomas įkaitas, bet ir turi teisę neleisti įkaito davėjui atsiimti pinigų tiek, kiek to reikia atitinkamiems įsipareigojimams užtikrinti.

17 — *Gray and others v G-T-P Group Limited: Re F2G Realisations Limited (in liquidation)* (2010) EWHC 1772 (Ch), 60–62 punktai.

18 — *Lehman Brothers International (Europe) (In Administration)* (2012) EWHC 2997 (Ch), 119–126 ir 131–137 punktai.

19 — Pažymiu, kad nors šis klausimas šios bylos aplinkybėmis neturi reikšmės, Jungtinės Karalystės vyriausybės ir Komisijos pozicija dėl šių dviejų sąvokų sąsajos skiriasi. Komisija teigia, kad „valdymas ar kontrolė“ yra viena sąlyga, o Jungtinės Karalystės vyriausybės nurodytoje teismų praktikoje ir Anglijos teisės doktrinoje manoma, kad tai yra du alternatyvūs kriterijai. Taip pat žr. R. Parsons, minėtas veikalas, p. 185.

52. Taigi šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išnagrinėti, ar pagrindinės bylos šalių sudarytoje atsiskaitomosios sąskaitos sutartyje yra sąlyga, pagal kurią numatyta tokia *Swedbank* teisė apriboti galimybę atsiimti į atitinkamą sąskaitą įskaičiuotas lėšas. Nepažeisdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio nepriklausomo teismo galimybės nagrinėti šį klausimą pažymiu, kad per posėdį pagrindinės bylos šalys sutarė, jog ginčijamoje sutartyje nėra jokios sąlygos, pagal kurią leidžiama bankui apriboti galimybę atsiimti lėšas arba įpareigojama tam tikrą sumą palikti rezervuotą sąskaitoje. Jei ši faktinė aplinkybė būtų įrodyta, turėtų būti padaryta išvada, kad ginčijamas įkaitas negali būti pripažintas pateiktu laikantis Direktyvoje 2002/47 numatytų reikalavimų, todėl šios nuostatos jam netaikomos.

53. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, jog Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip: finansinio įkaito pateikimas įnešus pinigų į banko sąskaitą reiškia, kad turi būti sutarties sąlyga, pagal kurią įkaito gavėjas turi teisę apriboti į sąskaitą įskaitytų lėšų naudojimą tiek, kiek reikia atitinkamiems įsipareigojimams užtikrinti.

Dėl antrojo klausimo

54. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyva 2002/47, ypač jos 3 ir 8 straipsniai, turi būti aiškinama taip, kad ja užtikrinama teisė įkaito gavėjui realizuoti bet kokį finansinį įkaitą, nepaisant įkaito davėjo likvidavimo ar sanavimo proceso pradėjimo ar tęsimo. Jis pabrėžia, kad tokia finansinio įkaito gavėjui teikiama pirmenybė gali būti vertinama kaip prieštaraujanti vienodo požiūrio į kreditorius vykstant bankroto procedūrai principui (*paritas creditorum*).

55. Pažymiu, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Direktyvos 2002/47 3 ir 8 straipsnius, pateiktas klausimas veikiau yra susijęs su šios direktyvos 4 straipsniu dėl finansinio įkaito vykdymo sąlygų. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar galima apriboti įkaito gavėjo teisę patenkinti savo reikalavimus įkaito davėjo bankroto atveju. Šio teismo teigimu, nesant tokių netiesioginių apribojimų, Direktyvoje 2002/47 įtvirtinta sistema gali būti vertinama kaip ginčytina atsižvelgiant į minėtą vienodo požiūrio į kreditorius principą.

56. Pažymiu, kad iš Direktyvos 2002/47 4 straipsnio, aiškinamo kartu su šios direktyvos 3, 5 ir 10 konstatuojamosiomis dalimis, matyti, kad vienas iš šioje direktyvoje įtvirtintos tvarkos tikslų yra tam tikrų nacionalinės teisės bankroto nuostatų netaikyti finansiniams įkaitams [20]. Šiuo klausimu Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1 dalyje numatyta įkaito gavėjo teisė realizuoti bet kokį finansinį įkaitą, gautą pagal susitarimą dėl finansinio įkaito pateikimo prievolės įvykdymui užtikrinti. To paties straipsnio 4 ir 5 dalyse numatyta šios teisės apsauga nuo nacionalinės teisės bankroto nuostatų poveikio. Pirma, pagal 4 dalį užtikrinama galimybė įkaito davėjo bankroto atveju greitai realizuoti įkaitą netaikant minėtos dalies a–d punktuose išvardytų reikalavimų. Antra, pagal minėtą 5 dalį valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad susitarimas dėl finansinio įkaito galėtų būti vykdomas nustatytomis sąlygomis, nepaisant įkaito davėjo ar įkaito gavėjo likvidavimo ar sanavimo proceso pradėjimo ar tęsimo.

57. Manau, šių nuostatų negalima aiškinti taip, kad įkaito davėjo bankroto atveju įkaito gavėjas negali realizuoti įkaito, kad nebūtų pažeistos kitų kreditorių teisės. Priešingai, šių nuostatų tikslas – netaikyti finansiniam įkaitui nacionalinėje teisėje nustatytų apribojimų bankroto srityje.

58. Mano nuomone, šios išvados negali paneigti ieškovės pagrindinėje byloje ir Latvijos vyriausybės pateiktas argumentas dėl privilegijuotųjų kreditorių, kaip antai valstybės, darbuotojų ir įregistruoto prievolės įvykdymo užtikrinimo turėtojų.

20 — Taip pat žr. 2001 m. kovo 27 d. COM(2001) 168; aiškinamasis memorandumas, kuriame nagrinėjamas 5 straipsnis).

59. Iš tiesų, kaip pažymi Komisija, atsižvelgiant į Direktyvoje 2002/47 įtvirtintą sistemą nekyla klausimo dėl kreditoriaus statuso vykstant bankroto procedūrai, nes šia direktyva tiesiog siekiama tikslo užtikrinti teisę realizuoti įkaitą visais su jo vykdymu susijusiais atvejais. Šią išvadą pagrindžia būtinybė stiprinti susitarimų dėl finansinio įkaito teisinį saugumą ir užtikrinti jų veiksmingumą [21].

60. Taigi Direktyvoje 2002/47 įtvirtintos nuostatos, pagal kurias argumentus dėl rinkos veiksmingumo galima suderinti su argumentais dėl teisinio saugumo.

61. Pirma, dėl *ratione personae* taikymo srities pažymėtina, kad pagal Direktyvos 2002/47 1 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms suteikiama galimybė netaikyti direktyvos tiems susitarimams, kurių viena iš šalių nėra valdžios institucija, viešoji įstaiga, prižiūrima finansų įstaiga ar kita pagrindinė sandorio šalis, atsiskaitymų tarpininkas ar kliringo namai, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 98/26 [22].

62. Antra, Direktyvoje 2002/47 numatyta tvarka taikoma tik „pateiktiems“ įkaitams, kaip tai suprantama pagal jos 2 dalies 2 straipsnį, o tai reiškia tam tikrą įkaito davėjo „nuosavybės teisių atėmimo“ formą. Taigi Direktyvoje 2002/47 numatyta tvarka taikoma tik jeigu įkaito gavėjas įgyja įkaito „valdymą ar kontrolę“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą [23].

63. Trečia, Direktyvos 2002/47 8 straipsnyje numatyti tam tikri apribojimai taikyti nacionalinės teisės bankroto nuostatas įkaitams, kurie pateikti prieš bankroto bylos iškėlimą, tačiau kuriems taikoma „nulinės valandos“ taisyklė, pagal kurią tokia procedūra galioja atgaline data (1 ir 3 dalys), ir išimtiniais atvejais įkaitams, pateiktiems iškėlus bankroto bylą, kai įkaito gavėjas įrodo esąs sąžiningas (2 dalis) [24].

64. Taigi Direktyvoje 2002/47 numatyta tvarka netaikoma įkaitams, pateiktiems iškėlus bankroto bylą, išskyrus minėtame 8 straipsnyje nurodytus atvejus.

65. Manau, šis argumentas atitinka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir Latvijos vyriausybės išreikštą nuogąstavimą dėl to, kad finansiniams įkaitams suteikus specialų statusą galėtų kilti abejonių dėl hipotekos kreditorių apsaugos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jeigu pardavus bankrutavusiojo turtą gautos lėšos būtų pervestos į atitinkamą banko sąskaitą kaip finansinis įkaitas, šio įkaito gavėjas šias lėšas galėtų panaudoti savo reikalavimo teisei patenkinti. Mano manymu, šis nuogąstavimas nėra pagrįstas, nes Direktyvoje 2002/47 įtvirtinta tvarka netaikoma iškėlus bankroto bylą pateiktiems įkaitams.

66. Pagrindinės bylos atveju, kaip pažymėjo per posėdį šį klausimą iškėlusi Jungtinės Karalystės vyriausybė, Direktyva 2002/47 negali būti taikoma, jeigu įkaitą sudarantys pinigai į atitinkamą banko sąskaitą patenka iškėlus bankroto bylą.

67. Nors iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą to aiškiai nematyti, vis dėlto pagrindinės bylos šalys per posėdį vienodai pažymėjo, kad *Swedbank* iš *Izdevniecība Stilus* atsiskaitomosios sąskaitos nuskaitytos lėšos į šią sąskaitą buvo įskaitytos jau iškėlus bankroto bylą. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas įrodys šią veiksmų eigą, darytina išvada, kad ginčijamas įkaitas nebuvo pateiktas prieš iškeliant bankroto bylą, todėl Direktyvos 2002/47 nuostatos jam netaikomos.

21 — Šiuo atveju Direktyva 2002/47 yra dalis platesnės Sąjungos bankroto teisės sistemos, kuri apima, be kita ko, jos 4 konstatuojamojoje dalyje nurodytus teisės aktus.

22 — Kaip matyti iš Direktyvos 2002/47 vertinimo ataskaitos, praktiškai tik Austrijos Respublika nusprendė šią nukrypti leidžiančią nuostatą taikyti visos apimties, o kitos penkios valstybės narės ją taiko iš dalies (Čekijos Respublika, Vokietijos Federacinė Respublika, Prancūzijos Respublika, Slovėnijos Respublika, Švedijos Karalystė). Žr. 2006 m. gruodžio 20 d. COM(2006) 833 *final*, p. 9.

23 — Žr. šios išvados 40 ir 41 punktus.

24 — Taip pat žr. 2001 m. kovo 27 d. COM(2001) 168; aiškinamasis memorandumas, kuriame nagrinėjamas 9 straipsnis).

68. Todėl manau, kad Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1, 4 ir 5 dalys turi būti aiškinamos taip: įkaito gavėjas turi teisę realizuoti bet kokį finansinį įkaitą, pateiktą pagal susitarimą dėl finansinio įkaito užtikrinant prievolės įvykdymą, nepaisant įkaito davėjo likvidavimo ar sanavimo proceso pradėjimo ar tęsimo. Nepažeidžiant šios direktyvos 8 straipsnio nuostatų, ši teisė taikoma įkaitui, pateiktam prieš iškeliant bankroto bylą.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo prejudicinių klausimų

69. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Latvijos finansinio įkaito įstatymas taikomas fiziniams asmenims, nors jie aiškiai nepatenka į Direktyvos 2002/47 taikymo asmenims sritį, remiantis jos 1 straipsnio 2 dalies e punktu. Taigi trečiuoju ir ketvirtuoju prejudiciniais klausimais jis siekia sužinoti, ar toks taikymo asmenims srities išplėtimas atitinka šią Direktyvos 2002/47 nuostatą ir – atitinkamu atveju – ar ši nuostata yra tiesiogiai taikoma norma. Pripažindamas, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis šie klausimai yra hipotetiniai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas laiko juos svarbiais, jei ateityje būtų vykdoma finansinio įkaito įstatymo konstitucingumo kontrolė.

70. Pažymiu, kad yra nustatyta, jog pagrindinėje byloje fiziniai asmenys nedalyvauja, todėl klausimai dėl galimybės išplėsti Direktyvoje 2002/47 numatytos tvarkos taikymą įtraukiant šiuos asmenis yra hipotetiniai.

71. Šiomis aplinkybėmis remiantis tuo, kad tie patys klausimai galėtų kilti ateityje, jei *Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas) nagrinėtų finansinio įkaito įstatymo konstitucingumą, negalima paneigti, kad šioje byloje šie klausimai yra hipotetiniai. Iš tiesų prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateikiamas ne dėl to, kad siekiama gauti konsultacinę nuomonę bendrais arba hipotetiniais klausimais, bet dėl būtinybės veiksmingai išspręsti bylą[25]. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kreiptųsi į *Satversmes tiesa* (Konstitucinis Teismas) su klausimu dėl konstitucingumo, šiam teismui nebūtų jokių kliūčių (jeigu jis nuspręstų, kad tai būtina) pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

72. Darytina išvada, kad trečiasis ir ketvirtasis prejudiciniai klausimai laikytini nepriimtinais.

Dėl penktojo prejudicinio klausimo

73. Savo penktuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia nustatyti, kokias išvadas dėl ginčijamos sąlygos galiojimo jis gali padaryti tuo atveju, jei Direktyvos 2002/47 taikymo sritis būtų pripažinta siauresne nei nacionalinės teisės aktų.

74. Pažymiu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išsamiai nepaaiškina šio klausimo svarbos ir jo sąsajos su kitais prejudiciniais klausimais. Tačiau iš šio klausimo formulavimo galima daryti išvadą, kad juo siekiama nustatyti Direktyvos 2002/47 poveikį pagrindinei bylai, jei atsakydamas į pirmąjį prejudicinį klausimą Teisingumo Teismas nuspręstų, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka tik įkaitai, susiję su mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemomis.

75. Iš tiesų, jei iš Teisingumo Teismo atsakymo į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų matyti, kad ginčijamai sutarties sąlygai Direktyva 2002/47 netaikoma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų nuspręsti, kokių padarinių dėl šio direktyvos ir nacionalinio įstatymo taikymo srities skirtumo kyla šios sąlygos galiojimui.

25 — Be kita ko, žr. 2014 m. vasario 27 d. Sprendimą *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 29 punktas).

76. Tačiau iš mano atsakymo į pirmąjį prejudicinį klausimą matyti, kad negali būti laikoma, jog į Direktyvos 2002/47 taikymo sritį patenka tik įkaitai, susiję su mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemomis. Šiomis aplinkybėmis manau, kad nereikia į šį klausimą atsakyti.

Išvada

77. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Augstākā tiesa* (Aukščiausiasis Teismas, Latvija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2002 m. birželio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/47/EB dėl susitarimų dėl finansinio įkaito 1 straipsnio 4 dalies a punktas ir 2 straipsnio 1 dalies d ir f punktai turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi tokiam įkaitui, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, kuris pateiktas įskaičius pinigus į atsiskaitomąją sąskaitą ir kuris apima visus banko reikalavimus sąskaitos turėtojui. Klausimas, ar ši sąskaita yra naudojama dalyvaujant 1998 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 98/26/EB dėl atsiskaitymų baigtinumo mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose nurodytose mokėjimų ir vertybinių popierių atsiskaitymų sistemose, neturi reikšmės.

Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip: finansinio įkaito pateikimas įnešus pinigų į banko sąskaitą reiškia, kad turi būti sutarties sąlyga, pagal kurią įkaito gavėjas turi teisę apriboti į sąskaitą įskaitytų lėšų naudojimą tiek, kiek reikia atitinkamiems įsipareigojimams užtikrinti.

2. Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1, 4 ir 5 dalys turi būti aiškinamos taip: įkaito gavėjas turi teisę realizuoti bet kokį finansinį įkaitą, pateiktą pagal susitarimą dėl finansinio įkaito užtikrinant prievolės įvykdymą, nepaisant įkaito davėjo likvidavimo ar sanavimo proceso pradėjimo ar tęsimo. Nepažeidžiant šios direktyvos 8 straipsnio nuostatų, ši teisė taikoma prieš iškeliant bankroto bylą pateiktam įkaitui.